

Het bedrog van de Holteren Poot kwam uit

50-2 - Nov 1996

In de jaren veertig en vijftig werd de Achterhoek dagelijks afgestroopt door 'trekkersvolk' dat langs de deur kwam voor een stukje eten of een slaapplaatsje voor de nacht. Met de hongerwinter in het achterhoofd werd veel geholpen, maar er waren ook oplichters bij. Zoals de Holteren Poot, die langs de huizen huppelde met een lange zwarte baard en een houten been. Hij was in de oorlog op een landmijn gelopen en had thuis een zieke vrouw en elf kinderen, zo vertelde hij overal.

Op een keer werd hij in een houtshop aangetroffen met twee gezonde benen. Wat bleek? Een been hield hij altijd dubbel gevouwen onder zijn lange jas; aan de knie bond hij zijn 'holteren poot'. Toen enkele boerenknechten met de greep op de bedrieger af kwamen, bleek hij opeens te kunnen lopen als een haas. Hij liet zijn buit achter en werd nooit meer terug gezien...

Het pure dorpsverhaal is in de Achterhoek vrij zeldzaam. Toch bestaat hiervoor bij een breed publiek belangstelling, zeker als het verhalen betreft uit de tijd die zoveel zich nog kunnen herinneren. Benny Kroesen (61) uit Varselder is een goede beoefenaar van het genre. In 'Weetje nog van toen, deel 2' (19,50 gulden) vertelt hij in 22 hoofdstukken uit zijn jeugdijaren. Hoewel de verhalen simpel van opzet zijn, verraden ze een scherpe opmerkingsgave. Het is immers niet de kunst te schrijven hoe het écht was en niet hoe opgeveer.

Op klompen door de modder terug naar het oude dorp. De kostelijke verhalen rond de oude school in Varselder: de pastoor kwam er de catechismus overhoren en wie de antwoorden niet kon opdreunen kwam op de zwarte lijst. Driemaal vermelding op die lijst hield in dat de leerling een week terug moest naar de eerste klas en russen 'blagen' zat die koppen kleiner waren.

Solliciteerde een nieuwe leerkracht, dan moest hij een proefles geven. De hele dag zat dan achter

Rubriek door Henk Harmsen
suggesties en aanvullingen 0543
472603

in het klaslokaal een lid van het kerkbestuur met een ernstig gezicht deze leerkracht te beoordelen en aantekeningen te maken. Of zo'n kerkbestuurder kaas had gegeten van onderwijszaken?

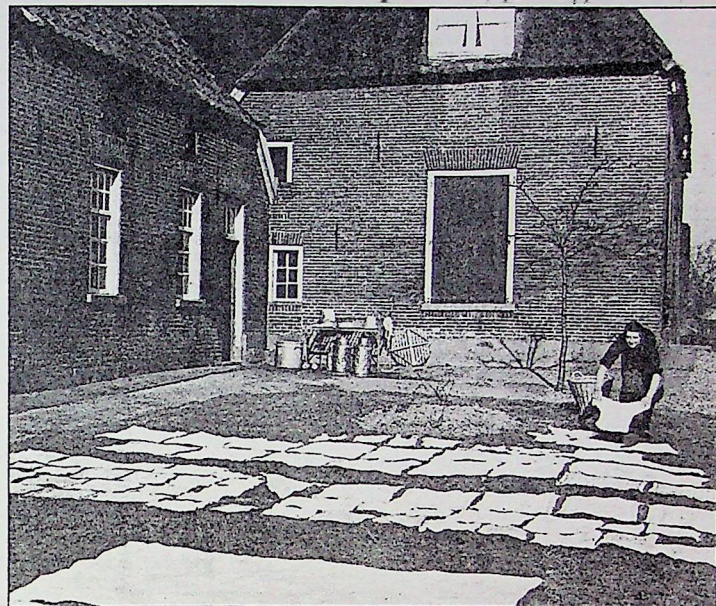
Oorlog

De oorlog was voor de jeugd een hele belevenis. 'We kenden geen zorgen, hoefden weinig naar school en marcheerden met de soldaten mee onder het zingen van Heimatliederen. Spelendwijs leerden we hun taal, wat nu nog wel eens van pas komt.'

Sommigen hadden een handige manier gevonden om aan inbeslagneming van hun fietsen te ontkomen. Ze verlengden de voorvork en zetten er een kinderwagenwielje in. Op zo'n belachelijke fiets wilden natuurlijk geen Duitsers rijden.

De dorpsdokter stond bekend om zijn eelust. Als hij ergens kwam ging hij doodleuk aan tafel zitten en pas na de nodige painenkoeken te hebben verslonden bemoeide hij zich met de patiënt. Mensen die vastenavondvierders met de foekepot aan de deur onvriendelijk tegemoet traden, konden rekenen op een vergeldingsactie. Daar werden bijvoorbeeld mussen door het geütegat naar binnen gelaten. Een knaap werd hierbij door een boerenknecht betrapten met het hoofd in een volle regenton geduwd.

Het kattelkwaad: een bekend jeugdvermaak was 'pötjes gooien', het mikken met stenen op de isolatoren aan de palen van de boventleidingen van de PGEM. Wie

♦ Een boerin legt haar was op de bleek in oud-Varselder. (Foto Staring Instituut)

de meeste aan flarden gooide was 'pötjeskoning'. Maar als uiteindelijk de pastoor of de meester eraan pas kwam was het uit met de pret.

De meester liep over het schoolplein hen en weer met een briefje op zijn rug 'ik ben gek'. Daar stond de doodstraf op. Omdat de dader zich niet meldde moest een hele klas een week lang strafregels schrijven na schooltijd.

Opa was een onweersheld. Hij bezat een tabaksdoos met een klein rond gaatje erin. Hij vertelde dat daar eens door het open raam de bliksem op was geslagen terwijl hij de doos in zijn broekzak had. De man was gloeiend heet geweest, maar had het geval wonderwel overleefd. Heb ik zo'n verhaal in Miste ook niet eens gehoord?

Het kerstkoning Proeimam was zo tam dat het in de stal bij de koe op de rugging zitten. Toen de slachtijd aanbrak vond de jeugd het zonde van het dier en zorgde in het geheim voor een flinke haas. De ouders hadden het bedrog aanvankelijk niet in de gaten, hoewel ze de smaak van hun kerstkoning wel wat anders vonden. Het konijn ontsnapte bij de reddingspoging, maar keerde uit zichzelf terug en werd met de jaarwisseling alsnog gevlid.

De ambachtsschool in Doetinchem, de eerste baas en het eerstverdiende weekloon (14,70 gulden), de dansles, maandag wasdag, onweerd rond midzomer: het zijn kostelijke verhalen uit het dagelijks leven van de jaren veertig en vijftig.

ADVERTENTIE

goudsmid
ATELIER ELCKERLYCK

Special op maat voor
Liefde en trouw
Pittier met veel geul.

Handgemaakte trouwringen
voor moderne paren.

Opentijden: 9.00-18.00 uur
d'vrv/dv 9.00-20.00 uur
23 10.00-14.00 uur

Prinsendijk 6
7126 AX Breda
tel. 0643-451825